

UREDNIŠTVO
IN UPRAVNIŠTVO
JE V LJUBLJANI.

POSAMEZNE
ŠTEVILKE PO 10
VINARJEV.

NOVA DOBA

NAROČNINA ZA
CELO LETO 8 K,
ZA POL LETA 4 K,
ZA ČETRT LETA
2 K.

V LJUBLJANI S
POŠILJANJEM NA
DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

IZHAJA VSAKO SREDO IN SOBOTO. — ZA OZNANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE PETIT-VRSTE PO 15 H, ČE SE OZNANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, ČE SE TISKA DVAKRAT IN PO 8 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — ROKOPISOV NE VRAČAMO. — NA NAROČBE BREZ ISTODOBNE VPOŠILJATVE NAROČNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROČNINE, REKLAMACIJE, OZNANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

Jugoslovansko ministrstvo.

V zadnji številki smo priobčili vest, da se v parlamentnih in vladnih krogih živo misli na ustanovitev jugoslovanskega ministrstva. Ta vest je potekla iz popolnoma zanesljivega vira, in vzorčujemo jo v polni meri, dasiravno je pred kratkim še izjavil dr. Šusteršič napram zastopniku „Parlamentarne korespondence“, da to vprašanje nikakor ni aktualno.

Med zahtevami, oziroma pogoji, pod katerimi bi „Savez južnih Slovencev“ opustil obstrukcijo proti avstro-ogrski nagodbi, je naveden kot prvi: jugoslovansko ministrstvo.

Govoriti o nujni potrebi ustanovitve jugoslovanskega ministrstva je pač nepotrebno, kajti vočigled kri vicam, ki se gode nam Slovincem v našem narodnem oziru posebno v zadnjem času, odkar imajo naši najhujši narodni nasprotniki, Nemci, v ministrstvu svojega ministra-rojaka, pač ni mogoče najti druge izdatne protiteže temu pritisku, kakor edino le v enako organizovanem jugoslovanskem ministrstvu.

Ena prvih naših narodnih zahtev, opirajočih se na člen XIX. državnega osnovnega zakona, je ravnopravnost našega jezika v uradih. Ali kako naj se doseže ta enakopravnost, ako ima nemški minister-rojak v evidenci vsako uradniško mesto v naši domovini in za vsako tako mesto pripravljenega tudi svojega človeka, kateri tudi gotovo dobi to mesto, dasiravno se poteguje zanje poleg njega nebroj slovenskih kompetentov, boljše kvalificiranih kakor je nemški prosilec, ki največkrat niti ne zna našega jezika, ali pa ga le za silo lomi, kolikor se ga je navadil v plačanem kurzu! Da je temu resnica, so pokazala posebno zadnja imenovanja v sodni službi. Da se bo to „delo“ nadaljevalo, kažejo tudi zadnje vesti, po katerih naj bi bil poklican v nemško ministrstvo kot dvorni svetnik vodja koroških nemških nacionaleev, državni poslanec Dobernig. Ministrstvo pač hoče imeti v svojem uradu zastopnike iz vseh onih pokrajin, v katerih pride nemštvo v dotiko z drugimi narodnostmi, in ti oddelni predstojniki, ali kakšen naslov naj bi imeli, bodo skrbeli zato, da ne gre v izgnbo niti najmanjša nemška postojanka in da se kolikor možno pridobiva tudi tamkaj, kjer se dosedaj nemštvo še ni moglo dovolj ukoreniniti.

Kaj naj pa mi Jugoslovani postavimo temu sistematičnemu, organizovanemu ponemčevanju nasproti? Nič, ker nimamo nič razen svoje onemoglosti, ker eden vleče

sem, drugi pa tja, in ker tisti, ki bi mogli kaj doseči, izgubljajo svoj vpliv v medsebojnem brezplodnem boju. Jugoslovansko ministrstvo bi bilo v tem ožiru edina od pomoč.

Jugoslovanska delegacija v državnem zboru je razdeljena v dva tabora, med katerima je v zadnjem času porušila nagodba zadnji stebriček, na katerega bi bilo mogoče nasloniti mostič sporazumljenja, in težko je upati, da bi ju zblížalo tudi tako velevažno, da, naravnost življensko vprašanje, kakor je za nas Jugoslovane vprašanje jugoslovanskega ministrstva. In nekaj čudnega je pri celi stvari: ne gre se tu za kako načelno vprašanje, ne, gre se tu samo za — osebo. Tu dr. Šusteršič, tam dr. Ploj, drugje zopet dr. Ivčević, ako naj bi bil ta, grom in tresk nanj od tamkaj, ako bi bil oni, ogenj in žveplo nanj odtod itd. Boljše, da gre vse v drob, kakor da bi bil ta ali oni zastopnik Jugoslovancev v kabinetu! Na tak način seveda ne bomo Jugoslovani nikdar imeli svojega ministrstva!

Mi pa pravimo: jugoslovansko ministrstvo je naša najnujnejša potreba. Ne grem nam za osebo, temveč za stvar, samsa, torej bodi jugoslovanski minister ta ali oni, samo da ga imamo! Naj pripada tej ali oni stranki, naj se ga vzame iz tega kluba ali onega, pridobitev bo to za nas Jugoslovane in sicer najvažnejša pridobitev, katero smo kdaj dobili. Naj sedi na ministrskem stolu ta ali ona oseba, vsako smatramo za toliko pošteno, toliko značajno, da bo delovala v narodnem smislu za vse enako, kakor enako deluje tudi nemški minister-rojak neglede na to, ali ima dobiček od njegovega delovanja ta ali ona nemška stranka, da ima le dobiček nemški narod kot tak.

V tej tako važni zadevi morajo pasti vsi strankarski oziri, še bolj pa kaki osebnosti, kajti uspeh se bo dosegel le tedaj, ako bomo Jugoslovani pokazali vladi, da smo složni v svojih temeljnih zahtevah, dasiravno se v podrobnostih razhajajo naša mnenja. Pozivljati naše državnozbornsko zastopstvo, da naj umeri svoje korake v tej smeri, smatramo za nepotrebno, kajti žalostno bi bilo, da ne bi ljudje, ki jih je narod smatral sposobnim zastopati ga v njegovih življenskih vprašanjih, sami izpoznali, kaj jim je storiti v tej zadevi. Ako pa se je narod motil v njih, potem pa takointako ne spadajo na njihova mesta

in narod bo že sam poskrbel, da jih nadomeste drugi, ki bodo boljše umevali in izpolnjevali svoje dolžnosti.

Narod hoče imeti svojega zastopnika pri vladi, ker je to njegova življenska potreba, in dolžnost poslancev je, da uresničijo to njegovo zahtevo.

Ministrstvo za narodno vzgojo.

Poslanec T. Steeg je priobčil v politični in literarni „Revue Bleu“ z 2. novembra 1907. jako zanimiv članek o potrebi in koristi ustanovitve posebnega ministrstva za narodno vzgojo.

Na Francoskem se stori za vzgojo in izobrazbo res ogromno mnogo, menda nikjer niso proračuni šolstvu tako ugodni, kakor ravno v francoski republiki, toda g. Steegu je to še premalo, premalo je še po njegovem mnenju šolstvo organizovano in premalo se polaga na narodno vzgojo.

Kolike svote so odločene šolstvu in izobraževalnim namenom, nam jasno kaže proračun za leto 1908. Oglejmo si tedaj številke, ki so namenjene ljudski prosveti: proračun ministrstva za ljudsko izobrazbo znaša za prihodnje leto 271,367.706 frankov, ministrstvo zunanjih zadev ima določenih 821.000 frankov za šolstvo v Turčiji, Mali Aziji, Afriki in Vzhodni Aziji, ministrstvo za javna dela ima v proračunu za razne strokovne inženirske šole 640.000 fr., ministrstvo za notranje zadeve je naklonilo za bodoče leto 627.000 frankov raznim šolam za mutaste, neme, gluhe in nenormalne otroke, ministrstvo za agrikulturo ima v proračunu nad 5.000.000 frankov za profesorje v departementih in za splošno gospodarsko šolstvo, ministrstvo kolonij je določilo 156.000 frankov subvencije naselbinskemu šolstvu, častna legija dobiva od justičnega ministrstva na leto nad 1,126.000 frankov in trgovsko ministrstvo daje nad 7.000.000 frankov subvencije raznim trgovskim in industrijskim srednjim in visokim šolam!

Te številke govore pač dovolj jasno!

Obrazbi in vzgoji se torej žrtvujejo ogromne vsote denarja, in vendar se zdi Francozom, da je to še vse premalo, da se denar preveč strankarsko uporabi ter da ne služi popolnoma svojemu namenu. Treba je posebne direktive, ki bi vodila vse te različne panoge šolstva in vzgojevališč, treba je organiziranega šolstva, ki bi bilo na zgoraj podrejeno gotovemu direktoriju, v panogah pa

LISTEK.

Črtice iz življenja v Parizu.

Pariz, ti srečno mesto, po katerem tožijo tisoči in tisoči, ki žele videti današnje kulturno življenje, po katerem hrepene vsi, ki hočejo videti umetnost, umetnost brez predsodkov, čisto, naravno, mesto, kjer je življenje polno naslade in veselja, pa tudi prizorišče največje bede in muke, kjer evete kultura, pa tudi kraj, kjer se dogajajo po mnijših, temnejših ulicah starejših delov mesta največje lopovščine in najhujši zločini, kjer je tedaj zastopana najvišja kultura do najnižjega in najbolj podlega življenja.

Kakor nekdanj Rim, tako je dandanes, in to moramo priznati, Pariz nekako sredotočje vsega svetovnega življenja. Vse hiti v to znano revolucionarno mesto, v mesto največjega lahkoživja in razkošja, pa tudi bivališče največjih svetovnih mislecev.

Je pa tudi to velikansko morje hiš, palač in veličastnih stavb in javnih poslopij res nekaj čudovitega, privlačljivega. Ta množica mostov skoro drug poleg drugega, veličastne cerkve, ogromna muzejska poslopja, velikanske državne in mestne stavbe, gorostasni stolpi, vojaški spomeniki in monumenti, toli živahne ulice, ceste, boulevardi,

promet, nepopisno velik promet, po ulicah, cestnih in podzemskih železnicah, parobrodi in čolni po Seini, nebroj motorjev, na tisoče in tisoče avtomobilov, nešteto omnibusov, drenj in naval vozov, tramvajev, ljudi, ki se prerivajo po gnječi in hite na razne kraje, vse to dela in na človeka, ki je že živel po velikih mestih, popolnoma nov in še nepoznan vtis.

V to tako vabljivo svetovno mesto sem se torej pripeljal koncu jeseni. Izstopil sem na vzhodnem kolodvoru, oddal prtljago na postaji in vstopil v prvo nadstropje mestne električne železnice, ki me naj popelje v sredino mesta.

Ni mi bil Pariz poznan in tudi z vodnikom, ki sem ga imel pri sebi, sem znal le malo ravnati. Pred mano se je odprl popolnoma nov svet, nepoznan in skoro tuj. Nemo sem sedel na svojem prostoru in se zvedavo oziral po pisani množici, ki je je vrvela mimo mene. Ropot in drdranje, pekanje in kričanje se je razlegalo krog mene in čakal sem že težko, da se pripeljem v bližino mestnega otoka, katerega sem poznal iz vodnika.

Od dolge vožnje po železnici so mi noge skoro otrpnile in zaspale, zato sem kakor pijan vegal po ulici. Vse novo, vse neznano, vse živo in veselo, vse ulice polne in natlačene! Prerival sem se med to velikansko gnječo množico in taval po ulici.

V tem trenutku sem se začutil kljub velikanskemu morju ljudi, ki me je obdajalo, samega, čutil sem se zapuščenega in bilo mi je nekako tesno pri srečanju...

Porajale so se razne misli v moji duši. Spomnil sem se na rodno malo domačo vasio na Kranjskem, spomnil sem se mirnega in zadovoljnega življenja slovenskega prebivalstva, ki ne pozna razvad in razkošja, v duhu sem videl življenje naših malih provincijalnih mest, videl sem pred sabo dunajsko in praško vrvenje, misel mi je preletela najrazličnejše kraje in nikjer ni mogla najti sličnih vtisov.

Vse novo, tuje.

Otožno mi je postalo pri srečanju, zamišljen in nevesel, morda celo žalosten sem korakal dalje ne oziraje se na levo, ne na desno.

Strah me je postalo tega živega morja, v katerem sem se potapljal...

Pospešim korake, da si poiščem tudi počitek, mirno sobico, da si moja utrujena duša odpočije in razvedri iz temnih misli...

1.

Solnčni nedeljski popoldne je privabil nebrojno množico mestnega prebivalstva ven iz zaduhlega zidovja na plano pod jasno zahodnje nebo. Vozovi so bili prenapolnjeni občinstva, ki je hitelo na velike promenade v logih

bilo popolnoma avtonomno in koordinirano posameznim strokam.

„Ministrstvo za narodno vzgojo bi se ne protivilo raznim in interesiranim iniciativam. Nasprotno bilo bi zelo koristno, kajti vodilo, nadzorovalo in koordiniralo bi je v največje dobro ljudskemu zakladu in mnogim učencem, kojih študije bi imelo nadzirati.“ — — — „Ministrstvo narodne vzgoje, pripravljajoč predvsem izurjeno in izkušeno osebje za različne funkcije našega družabnega življenja, bi znalo napraviti predvsem človeka in Francoza.“

Narod izobražen, velik, mogočen, bogat, obdarjen z vsemi mogočimi dobrotami, pa vendar še čuti porebo intenzivnejše narodne vzgoje, ki bi dala narodu predvsem Francoze. Morda je temu nekoliko vzrok antipatriotično gibanje, antimilitaristično mišljenje naroda, internacionalizovanje narodne duše, močna vojaška Nemčija na severu, ali kakšna druga okolnost; dejstvo je, da se je začelo v Franciji zelo misliti bolj utrditi in uglobiti v ljudstvu narodno zavest. Pri tem pa ne smemo priravnavati naših razmer, kajti z našega stališča je Francoz še preveč naroden in tudi v najslabšem položaju ostane Francoz vendar Francoz in se ni bati pri njem v nobenem slučaju raznarodovanja.

Z narodno zavestjo hočejo predvsem vzbuditi zavest patriotizma, ki je v mnogih slučajih precej omahljiv, dasi še nikakor ni in tudi težko, da bi bil kedaj v nevarnost Franciji.

Sedaj pa primerjajmo razmere pri nas! Kaj se stori pri nas za šolstvo, za narodno vzgojo, narodna izobraževališča, različne inštitute, strokovne šole itd.? Prvič pri nas ne moremo dosti šol naštet, drugič pa absolutno ne služijo narodnemu namenu in mi bi pač veliko bolj, to se pravi, mi neobhodno potrebujemo narodne vzgoje!

Po proračunu francoske republike je določeno za izobraževalne namene približno za vsak milijon prebivalcev okroglo 10 milijonov kron. Torej za prebivalstvo, kakor smo mi Slovenci, je namenjenih na leto 15 milijonov kron, pri tem moramo pa še vpoštevati, da je tam narod že izobražen in splošno na jako visoki stopnji kulture!

Kako naj tedaj mi Slovenci pričakujemo lepših in boljših časov, ako nimamo narodnih šol, ako se naša mladina potuje v tujih zavodih, ako sede v okrajnih in deželnih šolskih svetih tuji, ki ne razumevajo in ne poznajo samo narodove duše, ampak celo slovensko ljudstvo naravnost mrze in sovražijo ter mu ob vsaki priliki kopljejo grob! In pri teh razmerah naj govorimo o boljši naši bodočnosti, ko je vendar edino v šolstvu naša bodočnost!

Politiki naši mirno trpe, da se širi tuji duh po naših šolah, mirno gledajo te nam sovražne šolske modrijane in za kakšno malo in neznatno zrno dajejo Nemcem največje žrtve! Za samo obljubo prepuščajo naši narodnjaki Nemcem cele učne zavode!

Potem pa proračun za slovenske dežele, proračun za slovensko šolstvo! Prvič je naravnost škandalozno beraški, če se oziramo na naše slabo šolstvo, ki je pod vsako kritiko, drugič je pa še v tej mali svoti levov del za nemške inštitute!

Naši politiki pa se vesele uspehov in zmag! Žalostni uspehi, ko naše ljudstvo še vedno tava v temi in nevednosti, ko v kljub neizobrazbi samo zahteva po šolah in zopet po šolah.

Celo na Kranjskem, kjer vsaj deloma gospodarimo, nimamo šol, kaj še v obmejnih krajih! Potem pa naj pridejo še optimisti in naj govore: „Še stojimo trdno, narodna meja je vedno ista!“ Kako vraga, naj ostane narodna meja vedno enaka, ako se otroci ne uče sloven-

ščine, ako se ne vzgajajo v slovenskem duhu, ako se jih sili in tlači v nemške razrede.

Kadar bomo imeli mogočne šolske stavbe, ki bodo tvorile proti našim sosedom neupogljivo kulturno mejo, tedaj bomo šele lahko govorili: „Slovenci ne nazadujemo, naša narodna meja je trdna in neprekoračljiva!“

Učimo se od večjih kulturnih narodov, bojujmo se za narodno šolstvo, ker le v njem je naša bodočnost! Ker pa pri nas v Avstriji ne moremo govoriti o ministrstvu za narodno vzgojo, niti sedanje ministrstvo za uk in bogočastje ni glede narodnosti, posebno pa napram Slovincem pravično, sami pa niti z deželnimi, dostikrat še z okrajnimi slovenskimi šolskimi nadzorniki ne moremo razpolagati, bi bila morda v narodnem oziru prehrvalčna naloga „Družbe sv. Cirila in Metoda“, da bi prevzela nekako višje nadzorstvo narodne vzgoje nad vsemi slovenskimi šolami. Bilo bi vsaj velikega moralnega pomena!

Poljaki na Pruskem.

Znano je našim čitateljem, kako se godi Poljakom na Pruskem. Prusi hočejo Poljake siloma ponemčiti. Pri tem se poslužujejo najzavrnenejših in najnižkotnejših sredstev, tako da dan na dan dokazujejo, da imamo pod pikel-havbami iskati le moderne barbare, ki jim kultura ni prišla niti do gležnjev. Francoski pisatelj in politik, Jules Huret, piše v francoskem časopisu „Figaro“, da se je sam šel na lice mesta prepričati, so li resnične vse one neverjetne vesti, ki od časa do časa prihajajo na uho zapadne Evrope iz Poznanja. Proučeval je razmere, izpraševal pisatelje, odvetnike, zdravnike, trgovce, voditelje strank in strankarje same. Poljski poslanec mu je izpovedal sledeče.

„Da razumemo poljsko vprašanje, treba je poseči za stoletje nazaj. Priklopili so nas Prusiji l. 1815. z obljubo, da nam puste našo narodnost. Do l. 1870. so nas pustili pri miru. V francoski vojni so naši polki neovirano peli naše narodne pesmi in godbe so igrale našim vojakom: „Jeszcze Polska nie zginęła“. Danes so te pesmi absolutno prepovedane. Prišel je Bismark in njegov stari sen o združenju Nemčije. Ta mož je ustvaril poljsko vprašanje in vprašanje alzaško-lotarinško. Od njega so prva preganjanja. Dotlej so imeli Poljaki pravico, govoriti v svojem jeziku na sodiščih; smeli smo pisati poljski oblastvom in dobili smo tudi poljski odgovor. L. 1876. so to pravico zatrli. Imena ulic so postala nemška; ravno tako imena 2200 vasi in mest.“

„Kmalu za tem ob tej dobi (1873) je pričel „Kulturkampf“. Katoliško poljsko duhovščino so preganjali na povolje starega kancelarja. Videč vse te korake brezuspešne, ustvaril je l. 1886. zloglasno naselbinsko komisijo (Ansiedlungs-Kommission), s prvotno podporo 100 milijonov mark, koje namen je bil, kupovati zemljišča na Poljskem ter jih prodajati izključno le Nemcem. Bismark je mislil, da je poljsko ljudstvo, ker ni kazalo strasti in zanimanja, že postalo lojalno prusko in bismarskovsko, ter da samo duhovščina, plemstvo in inteligenca še vzdržujejo neki umeten nacjonalizem. Končni cilj je bil, nakupivši vsa zemljišča, nas polagoma razlstiti, nas napraviti za tujce na naši zemlji, potlačivši nas na stališče hlapcev napram zmagovalcu. Nekoliko nespametna misel, ker ni računal niti z našim temperamentom, niti s pruskim značajem. Gledati zamorete Poljake podjarmljene s silo, ne morete se jih pa misliti, da bodo radostno snožili pruske škornje.“

„Tem naglo izdanim 100 milijonom mark je sledilo drugih sto in sto. Danes so prišli vže na 450 milijonov mark, od katerih pade na to leto 40 milijonov.“

svoje slavlje. Velika množica ladij, prenapolnjenih z veselimi Parižani, je preplavljala temno reko. Iz največjega parnika pa so rojili kakor čebele mali balončki, katere je zanašal veter nad Elizejsko polje. Nad 10.000 balončkov, najraznovrstnejših barv je plavalo na stotisočnimi glavami elizejskih šetalcev.

Bil je to krasen pogled! Celo solnce je pokazalo svoje smerljajoče lice nad mestom in še bolj oživelo toli živahne vrtove največjega pariškega trga.

Ni torej čuda, da so si francoski nesmrtniki zbrali ravno to polje za svoje bivališče, da ravno s tega kraja, ki je bil priča grozi velikanskih revolucij in prevratov, krvi in boja gledajo na slavno pariško mesto in čuvajo od tod nad svojo toliko ljubljeno domovino. Iz višav nad tem poljem vodijo bogovi, nesmrtni geniji francoskega naroda usodo svoje domovine, kateri so posvetili vse svoje življenje.

Nad brezskrbnim in lahkoživim prebivalstvom bdi nepremagljiva armada misliteljev-velikanov, ki jih je rodila mati Francija.

Brezskrbno in veselo se raduje to ljudstvo, radostno uživa življenje, saj nad njegovo usodo čujejo njegovi nesmrtniki!

Srečen narod, ki ima svoj Elizej!

„Na ta način kupljena zemljišča prodajo in dajo v zakup pruskim kmetom z gotovimi pogoji in s strogo prepovedjo, da jih ne smejo prodati Poljakom.“

„Toda prihajamo do tretje dobe 1887, ko so zadušili poljski pouk in rabo poljskega jezika v vseh šolah. Vendar verouk so še pustili poučevati poljski. Pred štirimi leti pa nova prepoved: verouk je odslej poučevati nemški.“

Od 1891 do 1893 pod ministrstvom Caprivija je nastalo nekoliko odmora. Caprivi je dejal, da potrebuje neki „Staatspuffer“ med Nemčijo in Rusijo. Vsakdo je razumel, da naj bi bila ta „puffer“ Poljska.

„Toda l. 1894. so trije augurji Hansemann, Kennemann in Tiedemann, ki jih imenujejo Hakatiste po začetnih črkah njihovih imen H. K. T., na vzhodu ustanovili veliko prusko zvezo. Pričela je propovedovati boj na smrt proti Poljakom in posrečilo se ji je prepričati cesarja o nevarnosti, ki jo predstavljamo v državi. Hakatistov je 50.000, skoro vsi vladni uradniki, protestanski pastori itd. Njihova agitacija se je osredotočila na sprejem zakona od 10. avgusta 1904, ki vsakemu prepoveduje zidati brez dovoljenja naselbinske komisije ustanovljene v ta namen, da jih pobija, in ki jim bo nagajala s tisočimi zvijačami, jim razveljavljala kupne pogodbe za zemljišča itd.“

„Treba je, da razumete mehanizem tega zakona, prav sposobnega, da pripravi ljudstvo do upora. Kot odgovor na nakupovanje zemljišč s strani pruske vlade z deželnim denarjem — ki je tudi naš denar — smo ustanovili poljske zemljiške banke. Naši kmetje so vanje iz svojih prihrankov založili 100 milijonov, ki naj pokupijo zemljišča, ki so naprodaj, in Poljaki, ki zapuste deželo, že skrbje, da ne puste svoje lastnine pasti v nemške roke.“

„Poljski kmet ljubi svojo grudo in dela mnogo. Ako ima prihranke, tedaj je njegov sen, živeti v mali hišici, obdani z vrtom, ki ga krasi vrtna lopa. No, ne pripuščajo zadostiti temu globokemu instinktu našega plemena. Zavirajo ga, dočim je vzor vsake civilizovane države, da mu daje pogum. V 20. stoletju je to barbarstvo nevredno človeštva, in ki prestavlja Prusijo na zadnjo stopnjo evropskih držav.“

„Nakupili smo torej velika posestva, parcelirali smo jih in nakupili smo jih toliko, pred nosom uradne komisije, da so Poljaki v desetih letih postali za 40.000 ha bogatejši. Toda materinska pruska vlada je bdela. Kakor se je Bismark zaklel, da nas pogoltno, kakor so si bratje Hakatisti zaprisegli, da nas bodo odgnali iz domovine, našli so tudi misel za zakon od 1904, ki nam zabranjuje zidati. Naj li kupimo prostrano zemljišče pred vrati kakega mesta ali kake vasi?“

„Le, pravi komisija. Toda na njem ne boste zidali.“

„Oče razdeli svojo zemljo med svoje otroke ter jim hoče naravno vsakemu zgraditi po eno hišo. Nemogoče! Naselbinska komisija zavrne vedno dovoljenje, dokler se Poljak pismeno ne zaveže, da ne bo prodal svojega zemljišča drugemu kakor Nemcem. Ako hočete napraviti malo utico za vrtnarja, prepovedano! Ako hočete popraviti svojo zgradbo, jo povečati, pa pridejo ljudje, vprašujejo, preiskujejo, hočejo vedeti, če se to ne namerava storiti, da bi tam stanovali Poljaki.“

„V dveh letih je komisija od več prošenj za zgradbe ugodila samo štirim.“

„Ta komisija ima diabolčno vojno umetnost. Izbere si n. pr. mali trg, ki v njem stannjejo Poljaki, pokupi vsa sosedna zemljišča ter ustvari krog njega kakor kak zdravstveni kordon. Pridejo nemški naselniki, se tam ustanove, odpro svoje trgovine, svoje delavnice, tako da izstra-

Dalje v prilogi.

in gajih pariške okolice ali pa v krasnih sredomestnih nasadih.

Ob tej gnječi sem zastoj čakal tramvaja, kamor bi mogel sesti in tako hitreje dospeti do prvega večjega vrta. Pripeljalo se jih je nad dvajset mimo mene, toda bili so vsi zasedeni do zadnjega kota in tako me je minila potrpežljivost, zato sem jo udaril kar peš proti Elizejskemu polju.

Velikačasti so ti „Champs-Élysées“, skoro v sredini mesta. Po širokih cestah je švigalo in hitelo tisoč vozov, motorjev in avtomobilov. Voz za vozom, avto za avtom, cele ceste in pota kakor velikanski mogočni vlak, ki hiti v daljavo...

Krog in krog teh umetnih nasadov čuvajo to toliko opevano polje mogočne stavbe, palače, kipi in razni spomeniki.

Po promenadnih cestah in trgih na tem krasnem Elizejskem polju pa se gnete milijonska množica pariškega prebivalstva. Najrazličnejše toalete gizdavih Parižank vidiš bleščati v svitu popoldanskega solca. Ta ogromna, pisana množica ljudi najrazličnejših slojev je skoro kar osenčila elizejsko planjavo, kljub njenim širokim cestam in vrtovom.

Največji naval pa je bil ob obrežju in na mestovih reke Seine, na kateri je imel ravno časopis „L'Éclair“

Koncertna dvorana je skoro natlačena do zadnjega kota. Kako pa naj bi ostal Parižan zvečer doma v pustih prostorih, ko mu ponuja vendar noč toliko zabave, toliko življenja! Dasi je že vse polno, vendar še prihajajo ljudje, dokler ne zasedejo zadnjega prostora.

Nekako v sredi kavarniške dvorane igra ženska kapela, krog in krog kakor tudi v sosednjih sobah ter na galerijskih prostorih pa se zabava ljudstvo z najrazličnejimi igrami, pogovori in dovtipi.

Že pogled sam na te vesele obraze, polne življenja in radosti, te Parižanke, ponosne in elegantno oblečene, kraljice svetovne mode, moderne emancipantke, to veselo vrvenje, že mora človeka razvedriti in naj udarijo potem še ubrani akordi godbe v to soglasno harmonijo, tedaj se čutiš naravnost povznesenega.

Vsaka kretnja sledi taktu godbe, na ustih dame, ki je pušila ravno svaljčico, se prikaže radosten smehljaj, smehljajoče se dekletke privije svojega ljubčka tesno k sebi, mlad gospod pogleda radostno v oči lepe sosedice, gosplice poskočijo s svojih prostorov, gospodje, ki so bili v najživahnejšem pogovoru, prekinejo govorico in poslušajo pazno ubrano godbo, le z zgornjih prostorov se čuje semintja karambol ali pa presrčen smeh srečnega igralca.

dajo poljske rokodelce in male trgovce ter jih kmalu prisilijo, da zapuste svoj kraj.“

„Nemški polkovnik, varuh otrok, ki so podredovali veliko zemljišče, hoče to zemljišče prodati in udano se obrne do nemške komisije, ki mu ponudi smešno nizko ceno 600 do 700.000 mark. Hoteč koristiti svojim varovancem noče prodati. Poljski odbor mu ponudi 1.200.000 mark, torej še enkrat toliko. Polkovnik sprejme. Kmalu na to ga cesar odpusti iz službe.“

„Grofa Kospota, ravnatelja akademije v Liegnitzu, so odstavili zaradi enakega pregreška.“

„In vedno še imamo pred očmi oni član 4. naše ustave, ki izreka enakost vseh državljanov pred zakonom.“ No, uradniki pruske države nimajo pravice svoja zemljišča prodati drugim pruskim državljanom, ker so ti poljskega rodu! Ni li to samovolja nesprejemljiva za proste narode?“

„Še razumem, da vlada, odločivša se bojevati proti poljskemu elementu, ne kliče na svoja visoka mesta Poljakov, niti zaslužnih, niti izjemoma sposobnih ne. Toda je li vzdržljivo, da vlada, ki jo smatramo, da predstavlja ves narod, odloča, da del ljudstva ne bode imel pravice jesti, kakor če mu uradniki hočejo dati dovoljenja? In če bi odrekli to dovoljenje, bi li bilo dovolj zlovolje med civilizovanem svetom, da bi jih privedli do sramu? No, vlada postopa tako z mnogimi milijoni svojih državljanov, kajti če nimam prenočišča, kjer bi počivil svojo glavo k počitku, postanem bolan in umijem in moji otroci kakor jaz...“

„Delavec v pokoju, prihranivši si po trudapolnem delu vsega svojega življenja kakih 3000 mark, je kupil zemljišče ter dobivši potrebno dovoljenje je pričel graditi hišo, da bi v njej dovršil svoje dneve s svojimi otroci. Toda po novem pregledu je „Landrat“ spoznal, da stoji hiša v naselbinski zoni, kjer imajo samo Nemci pravico zidati. Reče, je moral zapustiti svojo hišo. S svojo rodino se je preselil na sosedni pod. Tam si je postavil ognjišče. Pod je postal njegovo prebivališče. Spodili so ga. Nato je izkopal jamo v zemlji. Hoteli so ga tudi od tam odpoditi.“

„Tak je zakon“ — so mu rekli.

„Toda postal je besen pred nespravljivo birokracijo, ki je le iskala, kako bi ga mučila, in ubil je orožnika, ki ga je hotel odpoditi. Nato je ubil še sebe.“

„Vi mi ne verujete, kaj ne? Vendar je to moderna pruska zgodovina. In če hočete, vas popeljemo pred hišo, blizu tukaj, ki se ruši. Morda verjamete svojim očem...“

„Nekega popoldne, res, peljala sta me z vozom dva voditelja poljske stranke v mestno okolico, v neko predmestje. Voz se ustavi pred nedodelano hišo, ki stoji sama kakih 50 m od drugih prebivališč oddaljena.“

„Taka je že tri leta, mi pravijo. Lastnik je Poljak, mal kramar, ki je tu notri vtaknil kakih 10.000 mark, vse svoje premoženje. Ko je bilo poslopje že skoro dovršeno, pride policija ter mu prepove nadaljevati zgradbo s pretvezo, češ da se dviga zunaj dopustne meje.“

„Je li mogoče? pravim, ker nisem mogel verjeti tej pripovedki; ni li česa, kar mi zakrivata, kak vzrok, in najsibo še tako nespameten?“

„Nobenega, mi odgovorita oba voditelja. Je pač tako. Dokazali so, da bi nepremičnina ne smela stati na tem mestu, da je bilo nespornost, ali kaj!“

„Dejali so temu možu: pokažite, da ste dober nemški državljani in vi zamorete nadaljevati zgradbo svoje hiše.“

„Kaj naj storim? je tarna. Sem prestar, da bi se naučil nemški...“

„No, hočem vam povedati, je nadaljeval skušnjavec: Izpremenite svoje ime, sprejmite nemško ime, imenujte

* Bil je prejšnji poveljnik hagenovskih huzarjev.

** Kakor v Avstriji.

se Müller ali Schmidt ali drugače; pokazali ste dobro voljo, to zadostuje.“

„Mož se ni udal.“

„Prošnjo, da bi smel hišo pokriti, so mu zavrnil, in danes vidite, da se zid krši, da opeka odpada. Javna dražba je že oklicana. Nemec jo kupi morda za malenkost in bo smel prebivati v njej.“

„Je li gotovo, da se mu je dalo dovoljenje za zidanje?“

„Popolnoma gotovo. Birokrati so mu je zopet odvezli, to je vse.“

„Zamoremo vam navesti petdeset slučajev, ko so bile že dovoljene stavbe ustavljene, potem pa na povelje policije porušene. V tem slučaju je udarec dvojen: Poljaka so spodili in še več, uničili!“

Politični pregled.

Državni zbor.

Državna zbornica je v torek in sredo obravnavala več nujnih predlogov ter nato prekinila zasedanje, da morejo glasovati razni odseki. V nagodbenem odseku je predlagal posl. Klofač, da se preide preko nagodbe na dnevni red, ali predlog, za katerega sta glasovala tudi dr. Laginja in dr. Ploj, ni bil sprejet. Ministriški predsednik Beck je obširno razpravljal o nagodbi ter zatrjeval, da nagodba ne pomeni ločitve obeh državnih polovic. Končno se je norčeval iz govornikov „Jugoslovanske Zveze“, češ, da hočejo iz nagodbe-potice pobrati le rozine, toda če hočejo imeti rozine, morajo vzeti tudi potice. — Tiskovni odsek je razpravljal o nujnem predlogu, da naj se dovoli pro-ta kolportaza in o načrtu nove tiskovne postave. Odsek je sklenil povabiti k seji justičnega ministra, da se izjavi, kako stališče zavzema napram tiskovni postavi. Če bi se izjavil za načrt, kakor je bil predlagan v odseku, bi se z njim sprejelo tudi vprašanje o prosti kolportazi, sicer naj bi se pa to vprašanje rešilo samo zase.

Jugoslovani v opoziciji.

Kakor smo že javili, je v imenu „Zveze južnih Slovanov“ podal dr. Laginja v državnem zboru izjavo, da ne sprejme nagodbe. Nadaljna poročila se glase, da hoče „Jugoslovanska Zveza“ obstruirati nagodbene predloge in da bi odnehala od tega sklepa samo pod gotovimi pogoji, ki bi bili sledeči: 1. imenovanje ministra za Jugoslovane; 2. uvedenje hrvatskega jezika kot uradnega jezika v Dalmaciji; 3. nekoliko kulturnih institucij za Hrvate v Istri iz za Slovence v vseh pokrajinah, kjer bivajo; 4. zagotovitev gospodarskih poboljškov na Primorskem, primerno onim v Dalmaciji; 5. nekoliko višjih mest v raznih ministrstvih, vsaj v naučnem, poljedelskem in trgovinskem ministrstvu. — Če bi vlada pristala na izvršitev teh pogojev, bi „Jugoslovanska Zveza“ sicer ne glasovala za nagodbo, ali opustila bi obstrukcije.

Ako bi se nagodba predložila hrvatskemu saboru v odobrenje, bi se ji ne protivilo niti hrvatski poslanci v avstrijskem državnem zboru, niti hrvatska delegacija v ogrskem. Hrvatski sabor bi sprejel nagodbo, dasiravno ni najboljša, ker bi se s predložitvijo nagodbe ohranilo Hrvatski načelo državne samostojnosti napram skupni monarhiji v temeljnih vprašanjih, kakor je nagodba. Z ugodno rešitvijo tega principielnega vprašanja bi bila torej nagodba popolnoma zagotovljena.

Novi poljski minister.

Kakor smo že zadnjič omenili, je odstopil poljski minister-rojak grof Dzieduszycki, in da ga nadomesti dosedanji načelnik poljskega državnozbornskega kluba vitez Abrahamowicz. Sedaj je stvar gotova, edino le, da se imenovanja novega ministra proglasi še

v torek. — Obenem bo baje tudi imenovan novi domobranski minister namesto dosedanjega podmaršala Latscherja, dosedanji sekcijski načelnik v domobranskem ministrstvu podmaršal Georgi.

Nemški krščanski socialci za nemštvo.

Dunajski „Vaterland“, ki je bilo do zedinjenja nemških konservativcev s krščanskimi socialci glasilo prvih, je pred kratkim nasvetovalo, da naj bi nemški krščanski socialci delovali sedaj na to, da se ustanovi močna stranka združenih katoličanov brez razlike narodnosti. Krščanski socialci odločno zavračajo ustanovitev take internacionalne katoliške stranke pišo v „Deutsches Volksblattu“: Ravno v sedanjih razmerah je nacionalno združenje nemških strank v državnem zboru glavna stvar, in da se vse nemške stranke strinjajo v tem, bistveni moment političnega položaja. Nemci v Avstriji nimajo niti najmanjše volje, da bi se dali zapeljati na kriva pota sedemdeset let. — Nemški krščanski socialci so torej v prvi vrsti Nemci, in sicer odločni Nemci, kakor vsi drugi nemški nacionalci in radikali, glavna stvar jim je nemštvo, ne pa katoličanstvo, kakor želi stari „Vaterland“. To izjavo priporočamo v tehten premislek tistim slovenskim, posebno pa obmejnim politikom, ki vidijo v nemških krščanskih socialcih edino rešitev — slovenstva.

Hrvatska.

Banu Rakodeczayu se je končno vendarle posrečilo vloviti tri osebe za oddelne načelnike in sicer so imenovani: načelnikom za notranje stvari stari madžaron, vseučilišni profesor dr. Spevec, znan izza Hedervaryjevih časov, za pravosodje dr. Avakumović in za nauk in bogočastje dr. Krispović. Obenem so tudi imenovani novi veliki župani za županije Zagreb, Ogulin, Požega, Gospić in Varaždin. Kakor je torej videti, namerava Rakodeczay zopet uvesti staro madžaronsko stranko v njene nekdanje „pravice“, ali nadejati se je, da bo hrvatski narod pri bodočih saborskih volitvah odločno podrl te njegove naklepe.

Hrvatski poslanci v ogrskem državnem zboru bijejo ljut boj proti avstrijsko ogrski nagodbi ter so vložili predlog, da se nagodbene predloge kot skupne zakonske predloge za toliko časa suspendirajo, dokler se razmerje med Hrvatsko in Ogrsko ne reši konstitucionalnim putem. Velikanske važnosti za Hrvatsko je ugotovitev samostojnega ogrskega carinskega tarifa, ki je prvi korak k razbitju dosedanje carinske unije. Kakor se pa to stori, postane Hrvatska samostojna, in niti ogrski niti skupni državni zbor ni kompetenten za to, da bi sam rešil to vprašanje. Preden pa se reši carinsko vprašanje, se mora Dalmacija priklopiti Hrvatski, da ne bo Hrvatska razdeljena na dva carinska področja. Hrvatska je že bila samostojna v carinskih vprašanjih in bo tudi, kakor hitro Ogrska doseže to.

V ogrskem državnem zboru so seje zaradi odločnega nastopa hrvatskih poslancev zelo burne. Dr. Potočnjaka so izključili od 30 sej, hrvatskim poslancem se jemlje beseda, ako govorijo hrvatski. Splošno pa sodijo na Hrvatskem, da so Madžari vendarle začeli nekoliko popuščati in da se že pripravlja nekak kompromis s hrvatsko koalicijo, po katerem bi se uredilo jezikovno vprašanje in se izognilo eventualnemu komisarjatu, ako ne bi Rakodeczay mogel sestaviti vladne stranke. Stvar torej za Hrvate ne stoji slabo.

Bosanski deželni zbor.

Česar je prebivalstvo Bosne in Hercegovine že tako težko pričakovalo, se vendar sedaj v najbližjem času izpolni — Bosna in Hercegovina dobite svoj deželni zbor. Priprave za to so že v najboljšem tiru in v kratkem se skličejo zastopniki vseh stanov, da se posvetujejo o usta-

Vsakemu kosu sledi aplavz, ki preide polagoma zopet v najprisrčnejšo zabavo.

Lepo, krasno igrajo te dame in človek bi poslušal celo noč to njihovo godbo, te zbrane milodoneče akorde, gledal bi celo noč te nežne roke, ki izvabljajo iz strun tako ubrane glasove, celo noč bi gledal krasne obrazke, te oči...

Ni li to slast, slišati proizvajati nebeškodonečo godbo od krasnih, lepih igralk, ki dajejo s svojo nežno kretnjo, godbi še milejšo in bolj čutečo bojo!

Tudi igralko so imele med sabo vedno lepo zabavo in od časa do časa si slišal iz njihovih ust prijeten smeh in izraze veselja, le ena je vedno nekako molčeča in tiha, njene oči se ozirajo plaho-milo na njene tovarišice in na sosednje mize.

Zadonele so strune. S čustvovanjem, ki je lastno samo igralcu-umetniku, je igrala tiha igralka solo-melodijo. Njene spretno ročice so kar letale po strunah in cimbalon je pel melodijo njene duše...

Videlo se je, da je čutila, da je njeno srce umevalo otožno melodijo, kajti njena prsa so se dvigale od časa do časa močnejše, glavica njena se je kretala živeje in njeni pogledi, njene črne oči so se začledele v te ubrane strune, se vtopile v te otožne glasove...

Živahno ploskanje...

Lahno, sramežljivo je priklonila mlada umetnica svojo črnokodasto glavico in se vsedla na svoje mesto. Razburjenost in rdečica se je polagoma zopet spremenila v oni tihi in mirni obraz, v oni sanjavi izraz hopenja za srečno v daljni daljavi...

„Kako to, da ste tako tiha, gospodična?“

„Ne umem še dosti francoski.“

„Torej niste dolgo tu.“

„En mesec.“

V malem pogovoru sem izvedel usodo te cvetke ogrske stepe...

Pozno je že bilo, zato sem vstal in se odpravil domov. Godba je še svirala.

Z nežnim, lahkim poklonom je mlada igralka odgovorila na moj pozdrav, potem pa je zopet uprla svoj mirni pogled na doneče strune.

3.

Bilo nas je precejšnja družba, zbrana na malem gostilniškem peronu, kjer smo se kratkočasili lepega popoldne. Posebno ženski spol je bil jako živahen. Vedno in vedno si videl na teh nežnih obrazih prijetno radost in slišal dobrohoten smeh in pritrdjevanje. Včasih zopet prično, kot pravi pariški tip emancipirane ženske, razpravljati ali pa vsaj posegati v zabavno trarino, prirojeno vedno primerno veseli družbi.

Potekel nam je uveče čas in skoro neradi smo se odpravili proti domu. Svoji sosedi pomorem hitro pri oblačenju jopice, ji podam dežnik in pomorem s perona

„Adijo, madame,“ zakliče moja tovarišica mladi gospici, „Jutri na svidenje.“

„Gotovo“, se odzove mehki glasek.

„Mesdames?“

„Messieurs!“

„Kako, ona mlada gospica je že gospa“, vprašam svoje spremljevalko.

„Da, da“, mi odvrne vljudna Pariženka.

„In Vi, gospica?“ vprašam šaljivo.

„Tudi, gospod!“

„Tedaj, madame!“

„Da, gospod!“

„Torej ste omožena?“

„Ne.“

„Bila.“

„Ne.“

Malo začudeno sem pogledal to nežno dekletce osemnajstih let, vendar njene temnomodre oči so bile uprte vame tako resno in gledale tako prepričevalno, da so me nehote silile verjeti njenim besedam. Razne misli so se mi porajale in nikakor nisem mogel zapopasti mlade gospe.

novitvu deželnega zbora. Bosenska vlada je tako dolgo odlašala s to stvarjo, češ, da ljudstvo še ni zrelo za ustavno življenje, dočim se sosednji Srbiji in Bolgarski, ki ste se le par let prej osamosvojili, že od tedaj vladate ustavno. Seveda ste srbska in bolgarska vlada obračali vedno vso skrb na izobrazbo prebivalstva, dočim je Avstrija v Bosni in Hercegovini naravnost zanemarjala šolstvo, tako da je še dandanes, skoraj po tridesetih letih, šol-tvo, posebno ljudsko, na isti stopinji, kakor je bilo pred okupacijo. Potemtakem se je pač lahko govorilo, da ljudstvo še ni zrelo za ustavo. No, sedaj se je vlada vendarle premislila in sklenila ustanoviti deželni zbor, radovedni smo samo, kako bo volilno pravico pristrigla na vseh koncih in krajih; prebivalstvo Bosne in Hercegovine je po vseh bridkih izkušnjah prišlo do prepričanja, da se je treba bati Avstrije, tudi kadar jim prinaša darila.

Ruska duma.

V četrtek se je otvorila v Petersburgu tretja državna duma. Ob 11. so se zbrali novoizvoljeni poslanci v Katarinini dvorani tavrške palače. Prihod poslancev in ministrov se je izvršil v polnem redu. Prvi je nagovoril zbrane zastopnike ljudstva in vlade metropolit Antonij. Po slovesni službi božji je tajni svetnik Golubov otvoril dumo, sporočujoč ji carjeve pozdrave in želje, da bi delovala v doseg vzpostavitev miru in reda v domovini, v povzdigo prosvete in blagostanja v ljudstvu in v okrepitev velike, nerazdeljene ruske države. Ta nagovor je bil sprejet z velikanskim navdušenjem.

Ko so se nato poslanci zaprisegli, je bil izvoljen predsednikom Nikolaj Aleksjevič Homjakov, pripadajoč oktobrski stranki, ki je po kratkem nagovoru, v katerem je poudarjal upanje na jasno bodočnost velike Rusije, naznanil, da se začne redno zasedanje šele potem, ko se predsednik dume predstavi carju.

Car sam pride v dumo, ko se bodo razmere bolj razjasnile. Člani dume se bodo carju predstavili v večjih oddelkih.

Duma šteje 442 poslancev, izvoljenih pa je dosedaj 437. Vlada ima na svoji strani veliko večino, kajti volilni red se je tako prikril, da opozicijskim strankam ni bilo mogoče priti do nadvlade. Izvoljenih je 195 članov desnice, 128 oktrobristov, 4 pristaši mirnega obnove, 43 kadetov, 15 poljskih narodnjakov, 6 muhamedanov, 14 socialističnih demokratov, 26 levičarjev in 2 divjaka. Opozicija bo štela največ 126 članov in bo torej v veliki manjšini.

Rusija in Turška.

Rusija je v zadnjem času, posebno odkar se je sporazumela z Angleško, začela vedno bolj energično posegati v balkanske razmere. Sklenila je z Bolgarsko in Rumunsko konvencije, katere se niso objavile, in sicer z Bolgarsko vojno konvencijo, po kateri bi Rusija za slučaj, da bi prišlo do vojne med Bolgarsko in Turčijo, pomnožila bolgarsko vojsko z 12 polki in varovala bolgarska pristanišča v Črnem morju. Bolgarska pa se je zavezala svojo torpedno mornarico v slučaju potrebe dati na razpolago Rusiji. Veliki knez Vladimir da je že ogledal luki v Varni in Burgasu. Z Rumunsko se je sklenila medsebojna podpora v slučaju vojne.

Dnevne vesti.

— **Belokranjska železnica.** Zagotovljenje podaljšanja dolenske železnice do hrvaške proge Zagreb—Reka je vzbudilo med belokranjskim prebivalstvom velikansko zanimanje, kajti od te železnice je gotovo odvisen ves gospodarski napredek tega dosedaj na prometnih zvezah tako siromašnega dela naše dežele. Obenem pa zadeva to vprašanje tudi v veliki meri sosednje okraje, posebno ribniški in kočevski sodni okraj. Kakor je znano, se je

šla sva torej dalje skoro nemo, dokler se nisva ustavila ob klopi v bližnjem vrtu. Tu me s svojim nežnim pogledom skoro pritegne k sebi na klop, prisedem torej in ji zrem naravnost v oči kot zvedavo dete. Popravi si svoje kodraste lase, odloži jopico in se šaljivo nasmehne, zdela se mi je skoro, da ima ta pogled nekaj pomilovalnega v sebi in zato sem povsod oči ter čakal, kaj ukrene madame Loetitia.

„Vam se zdi to morda čudno, a je čisto enostavno. Imela sem prijatelja, dobrega prijatelja, s katerim sva delila žalost in veselje, s katerim sva živela krasno življenje ljubezni. Sobica najina se mi je dozdevala kot pravi raj, kraj sreče in življenja — dve leti vsa živela to srečo, potem pa...“

„Potem?“

„Potem sem pa sama.“

„In Vaš prijatelj?“

„Je daleč.“

„Pa se povrne.“

„Ne, nikdar, nočem!“

„Kaj je vzrok, ako smem biti toliko indiskreten?“

„Ne spominjajte me, gospod, nimam rada teh spominov!“ Pri teh besedah je vstala, njeno vitko telo se je vzravnilo še bolj, prsa so ji vzklopila in opazil sem, kako so ji švigali ostri pogledi iz oči. Na to se zopet vsede in

vlada odločila za progo od Novega mesta preko Metlike, kar jasno kaže, da se vlada niti najmanj ne namerava ozirati na zahteve in potrebe prebivalstva Bele krajine, temveč da se bo gradila nova proga edino le po zahtevah vojaških koristi — najkrajša zveza, pa če ima prebivalstvo kaj dobička od železnice ali pa nič. Popolnoma je umljivo, da je zavladalo med prebivalstvom veliko ogorčenje nad takim brezobzirnim postopanjem namram davkoplačevalcem, ki bodo tudi morali s svojimi davčnimi prispevki plačevati to železnico. Železnica, ako bi se podaljšala iz Kočevja preko Črnomlja, bi imela v resnici velkanski gospodarski pomen za te okraje, ako se pa zgradi preko Metlike, bo vodila po večinoma slabo obljubljenih krajih ter pustila ob strani ravno tiste, kateri imajo vse predpogoje za procvit in napredek. Kumur je je torej mar za to, da bo ta železnica v resnici prinesla kaj dobička naši Dolenjski, naj zastavi vse sile, da se zgradi nova proga preko Črnomlja. V prvi vrsti so v to poklicani seveda prizadeti okraji sami, občinski zastopi, v drugi vrsti pa gotovo tudi naši poslanci, katerim morajo biti koristi domačega prebivalstva bolj pri srcu, kakor pa za eno uro skrajšana vožnja vojaških vlakov. Treba je pač odločnega skupnega nastopa in v to svrhu se je že sestavil v prizadetih okrajih odbor, ki bo vodil vsa ta dela. V odboru so tudi naši možje, na katere naj se naslovljajo vsa tozadevna vprašanja, za ribniški okraj n. pr. g. dr. Anton Schiffrer, župan v Ribnici. Želeti bi le bilo, da bi se dosegla ugodna rešitev tega vprašanja, kajti kaj nam je za železnico, od katere ne bi imelo prebivalstvo nikakih koristi, plačevati bi pa le moralo zanj. Pod takimi pogoji bi nam ne bilo mnogo na tem, ako bi je tudi ne bilo. Zato pa odločno na delo, dokler se še kaj da doseči!

— **„Svoji k svojim!“** Tako beremo danzadnevom v naših liberalnih listih poleg navdušenih in navdušujočih pozivov, da naj Slovenec kupuje edino le pri Slovencu, da jemlje v svojo službo edinole Slovence, da naj daje zaslužka edino le svojim rojakom. Kako pa dela ta gospoda sama v svojem področju, seveda to je vse druga stvar. Kmetška posojilnica, ki se gotovo smatra za slovensko, celo za slovensko-liberalno podjetje, je n. pr. dala pred kratkim snaziti svoje uradne prostore. Človek bi mislil, da je to delo izročila kakemu Slovencu, posebno ker imamo v Ljubljani dva slovenska snažilca, izmed katerih je celo eden pristaš „narodno-napredne“ stranke, ali ne, slovensko-liberalna Kmetška posojilnica je oddala to delo Nemcu Karblinu, ki je celo član nemškega društva „Trutzburg“. Menda se je bala, da ne bi se Slovenec v njenih prostorih preveč nasrkal onega „liberalnega“ duha, ki vlada v njenih prostorih, in zato je bilo potrebno, da dobi delo zagrizen nemški hajlovec, kajti le na tak način obvelja geslo „Svoji k svojim!“ Vsa čast liberalni gospodi, ki tako zelo izpoznava „nemško nevarnost“, sama pa podpira naše najhujše nasprotnike. Pa kaj se hoče, od ljudi, ki so svojo narodnost vedno kazali edino le z besedami pri raznih paradah, kaj boljšega tudi pričakovati ni.

— **Matica Slovenska.** Slavno uredništvo! Oziraje se na članek „Slovenska Matica in nje odbor“ v štev. 78. Vašega cenjenega lista, Vas uljudno prosim, da priobčite za sedaj to-le pojasnilo: 1. Matica je bila glavni dedič Knezovega imetja, a onih 37 delnic „Nar. tiskarne“ je bil legat gg. Ivana Hribarja, prof. Jesenka in dr. Ivana Tavčarja — 2. Tožbo je začel edino gospod profesor Jesenko, a odbor sam je radi stvarne enakosti vsem trem gospodom izročil njih delnice. — 3. Sedanje vodstvo „Maticе Slovenske“ je tožbo in nje podstave prejelo od prejšnjega vodstva. — 4. Razume se, da bo vsa stvar javno pojasnjena, ko bo tožba končana. — Hvaležen gospodu Matičarju, piscu navedenega članka, da se briga za napredek tega našega kulturnega dauštva, prosim, naj

se rahlo nasloni ob mojo ramo. Zdela se mi je kakor pomladna cvetka, ki je v najlepšem cvetu. Njene oči so zopet gledale mirno in jasno, na ustni se je povrnil oni rahli nasmeh, lica so se ljubko pordečila, bila je zopet brezskrbna Parizanka.

V tem hipu se mi je dopala Loetitia in zdela se mi je, da bi jo mogel imeti celo rad, da bi jo mogel imeti kot tovarišico in prijateljico...

Mirno je vprla svoje globoke oči v me in njen pogled me je stresel notri v dušo. Ni bil to pogled strašen, sovražen, ne, blagost, nežnost in mehko je odsevala iz njega in vendar sem se stresel pred njim in vendar mi je duša zatrepetala...

Vstala vsa, prišla se mi je pod pazduho in zapustila sva molče mestne nasade, oči samo so govorile, pogledi se srečavali.

„In zdaj ste brez prijatelja?“

„Brez.“

In zopet sva korakala dalje molče. Kakor zdramivši se iz sna me naenkrat vstavi madame Loetitia, me prime za roko, pogleda v oči in jaz sem čul njene ustnice tiho govoriti:

„Hočete li biti Vi moj prijatelj?“

(Sledi.)

bi se vsi, ki se zanimajo za to stvar ali za katerokoli stran Matičinega delovanja, blagovolili informirati pri vodstvu samem. — V Ljubljani, 15. novembra 1907. — Dr. Fr. Ilešič, predsednik „Maticе Slovenske“.

— **Za Nemce zelo važno mesto.** V „Grazer Tagblattu“ beremo z dne 12. t. m. dopis iz Trsta, v katerem nekdo pod zaglavjem „višek nesramnosti“ obkłada tržaške Slovence z vsemi mogočimi resničnimi nesramnostmi, češ, ker zahtevajo, da se imenuje na mesto deželnega šolskega nadzornika, ki je bil Nemeec, Slovenca, in da opravljajo bivšega šolskega nadzornika, „da bi se ne našlo nemškega kompetenta in da bi to za Nemce zelo važno mesto zasedel pristen Slovenec.“ List pristavlja: „Tokrat pa so gospodje delali račun brez krčmarja, kajti v nemških zadevah, imajo vendarle Nemci zadujo besedo!“ — Tako torej! Mesto deželnega šolskega nadzornika v Trstu je nemška zadeva, menda nemška posest! Res mnogo se drznejo ti privandanci in gotovo je višek nesramnosti, kar zahtevajo. Tu se pač vidi, kako si znajo Nemci prilastiti postojanko za postojanko, in kako trdno mesto že zavzemajo v Trstu, kjer pred leti še niti čuti ni bilo o njih. Vladajoča italijanska stranka v Trstu vidi nevarnost edinole v Slovencih, a prave nevarnosti pa ne vidi. Tako je povsod, kjer strast vodi politiko, kajti dobiček ima povsod in vselej le tretji, in ta tretji je pri nas vedno in povsod le Nemeec in nihče drug, dasiravno si gotovi ljudje tiščijo oči, da bi tega ne uvideli, ali pa celo še priporočajo, da naj se pusti Nemeec v miru. Iz zgornjega slučaja je dovolj jasno razvidno, kam vodi taka politika.

— **„Der österreichisch-ungarische Ausgleich“** je naslov brošurice, katero je spisal goriški deželni poslanec dr. Henrik Tuma. Pisatelj dokazuje na podlagi izrekov ogrskih državnikov, da je nagodba edinole v korist Ogrski, ki stoji pred gospodarskim polomom, ako se nagodba ne sprejme. Avstrija nima od nagodbe nikakih koristi, pač pa ji je v veliko škodo. Knjižico priporočamo vsakomur, ki se zanima za to, sedaj tako aktualno politično vprašanje.

— **Deželna zveza za tujski promet na Kranjskem v Ljubljani** opozarja, da so pri nji na razpolago vse tiskovine za hotelsko družbo „Triglav“. Na željo se intereso vposljejajo slike in načrti lepega hotelskega podjetja v Bohinjski Bistrici. Vljudno se vabi vsacega, da pristopi k temu domačemu podjetju, ki je neprecenljive važnosti v gospodarskem oziru. Pristopi se lahko le še do 15. decembra t. l., ker se potem skliče ustanovni občni zbor.

— **Telovadno društvo „Sokol“ I. v Ljubljani** vabi svoje člane in prijatelje sokolstva na zabavni večer, katerega priredi dne 16. t. m. v gostilniških prostorih g. Zupančiča Sv. Martina cesta št. 15. s sledečim sporedom: 1. Pozdrav. 2. Nekaj o sokolski nalogi. 3. Petje. 4. Solo točka. 5. Petje. 6. Komični prizor. 7. Prosta zabava. Začetek ob 8. uri. Vstop prost. 3. in 5. točko proizvaja društveni pevski zbor. Posebna vabila k tej prireditvi se ne razpošiljajo.

— **Ilustrovani narodni koledar za l. 1908.** Uredil prof. dr. A. Dolar. Last, založba in tisk, Zvezne tiskarne v Celju. Cena broš. 1 K, eleg. vez. 1 K 50 h, po pošti 20 h več. — Koledar obsega poleg navadne koledarske vsebine v zabavnem delu življenjepisa Mihaela Vošnjaka, Lahovo sliko „Anjela“, Cankarjev spis „Kajetan Ogrizek“, življenjepisa Vekoslava Strmškega, Severjevo „Ivanka“, Moletovo „Zlato klasje“ v rimah, Novačanovo „Razpoloženja“, par pesmic istega pisatelja, Moletovo „Brez moči“ ter končno politični pregled. Brezdvomno Cankarjev spis daleč nadkriljuje vse ostale, in komur so znane ljubljanske razmere, bo lahko našel original „Kajetana Ogrizka“. — Koledar priporočamo.

— **Kletarski tečaj.** V povzdigo umnega kletarstva, katero je tako zelo potrebno našim vinogradnikom, priredi e. kr. vinarsko nadzorstvo v Novem mestu letošnjo zimo več tridnevni kletarskih tečajev, v katerih se bo mogoče izobraziti teoretično in praktično v kletarstvu. Poučeval bo e. kr. vinarski nadzornik Bohuslav Skalický. Kdor se misli udeležiti enega teh tečajev, naj naznani to zadnji čas do 25. novembra pri e. kr. vinarskem nadzorstvu v Novem mestu.

— **Vzajemno zavarovalnica za govejo živino** so nameravali osnovati v Postojni že lansko leto, a vlada dotičnih pravil, posnetih po primorskem vzorcu, ni potrdila. Pretečeno nedeljo je dotični odbor sklenil predložiti e. kr. deželni vladi nova pravila, sestavljena po vladnem vzorcu, v nadi, da sedaj ne bo nobenih ozir za odobrenje. Če ne bo treba predolgo čakati na odobrenje, bo zavarovalnica pričela poslovati že z novim letom.

— **Čiščenje dreves.** V smislu deželnega zakona z dne 17. junija 1870., št. 21. d. z., glede varstva poljskih in sadnih pridelkov, je odredil ljubljanski magistrat sledeče: Vsak posestnik, vžitkar in najemnik zemljišč v mestnem okrožju ljubljanskem, mora do srede novembra vsakega leta svoje sadno in drugo drevje, grmičevje, seči in plotove ob vrtilih, na poljih in travnikih očistiti, gosenična gnezda obrati in sežgati. Ves tak mrčes je z jajei in ličinkami vred uničiti. Kdor bi se tej odredbi ne po-

koril, izvršilo se bo delo na njegove stroške, razentega pa se bo še kaznoval z globo od 2 do 20 K, v ponavljajočem se slučaju do 40 K, v slučaju neiztirljivosti pa z zaporom od 24 ur do štirih dni.

— **Z državne železnice** se nam poroča: Z veljavnostjo od 1. novembra 1907 naprej razširi se odpravljanje brzovoznih nakladov v najvišji teži 20 kg, z uporabo plačilnih znamk (promet z znamkinimi nakladi) sedaj tudi na črte v državnem obratu nahajajočih se krajevnih železnic, izjemoma one, ki nimajo nobene neposredne zveze z glavnimi črtami državne železniške mreže. Od omejevanja dneva naprej uvrstile se bodo v tukajšnjem ravnateljskem okrožju črte Trst-Poreč, Gorica-Ajdovščina in dolenske železnice v ta promet in sicer na ta način, da se odpravljanje znamskih nakladov more vršiti v prometu od postaj dotičnih krajevnih železnic medsebojno in tudi v prometu s postajami izključujočih glavnih črt c. kr. državne železniške mreže, oziroma s postajami kake druge krajevnice železnice. Natančnejša pojasnila dajejo postaje in razobešeni lepaki. Razpošiljaljoče občinstvo se pri tej priliki vabi, da je uporaba plačilnih znamk vsled enostavne manipulacije za pošiljatelja posebne koristi in se jih v njihov lastni prid pozivlje, da se kar največkrat tega odpravljalnega načina poslužujejo.

— **Dijaška stavka v Mariboru.** Na mariborskem učiteljskem so se začeli dijaki tretjega letnika odločno upirati vadniškemu učitelju G a b r i j e l u M a j c e n u, ki poučuje zgodovino, slovenščino in nemščino, ter so vsi izostali ono uro, katero bi bil moral on poučevati. Pritožujejo se, da krivično klasificira, da postopa z njimi skrajno surovo, da poučuje zgodovino in druge predmete popolno v klerikalnem duhu itd. Zahtevajo, da se namesti za te predmete akademično izobražen profesor, pri katerem bi se res kaj naučili. Celo zadevo bo preiskala višja šolska oblast, in upati je, da se razmere uredi povoljno za ukaželjno dijaštvo.

— **Železniška nesreča.** V noči od torka na sredo se je pri premikanju vozov na pragerski postaji ponesrečil premikač Jožef Rudolf. Hotel je obesiti kopčalo k vozu, medtem pa mu je spodrsnilo in padel je tako nesrečno pod kolesa, da so mu prerezala prsi. Obležal je na mestu mrtve. Truplo nesrečnega so prenesli v črešnjevsko mrtvašnico. Nesrečnež zapušča vdovo s petimi nedoraslimi otroci. To je žalostno plačilo za trud ubogega trpina, katerega je dolgo vrsto let pri železnici imel. Ni je postaje na južni železnici, kjer bi se tako pogosto prigodile nesreče in padlo toliko žrtev kakor na Pragarskem.

— **Kako delajo Nemci.** Št. Jakob v Rožu na Koroškem se vedno smatra za slovensko narodno trdnjavo, katera je pridobila še več na svoji moči, odkar se tamkaj gradi slovenska narodna šola. Človek bi potemtakem mislil, da je Št. Jakob res tako narodno zaveden in trden, da se ni treba bati niti najmanj za njegovo slovenstvo. Ali temu ni tako. Kdor natančneje pozna razmere, ve, da je tudi v narodnem Št. Jakobu mnogo gnilega in da je treba brezprimerne dela ondodnih rodoljubov, v prvi vrsti vrlega g. župnika Ražuna, da se slovenstvo v Št. Jakobu sploh vzdržuje. Okolica je skoraj do malega nemšurska, Podgorje, ki tvori velik del občine, je narodno skrajno zaspano, vasi ob Dravi v narodnem oziru niso dosti ali nič vredne, in v samem Št. Jakobu imajo nemšurji svoje toplo gnezdo. Slovensko ljudstvo pa se je vživel v nekako gotovost, češ, saj nam nič ne morejo, in živi lepo tja v en dan, ne meneč se za nemško nevarnost. Ali Nemci ne spe, temveč z rednim delom, z izleti in pohodi učvrščujejo svoje pristaše in si pridobivajo novih. Tako priredita beljaško pevsko društvo in „Turnverein“ jutri svoj izlet v Št. Jakob, „da obiščeta tamkajšnje, za nemško grudo trdo se boreče sorojake.“ Tako je nemško delo. Kdaj se pa upa kako naše društvo, posebno sokolsko, skozi predor! Pač se vedno govori o ljubezni do zatiranih bratov na Koroškem, ali ostane pa večinoma le pri besedah. Ako ne bodo kranjski Slovenci začeli pogostejše in v večjih množicah posečati koroških Slovencev, se bodo Nemci kmalu ugnezdili tudi tam, kjer jih dosedaj še ni bilo, in v nekaj letih sploh ne bodo imeli izvenkoroški Slovenci koga posečati na Koroškem. Treba je torej res sistematičnega postopanja v tem oziru, kakor sistematično delajo naši nasprotniki.

— **Javna varnost v Trstu** je od dne do dne slabša zlasti zdaj jeseni in pozimi. Roparski napadi se gode ob belem dnevu, krađe pa vse, kar v Trstu delati noče in nima. Niti v najbolj obljubljenih ulicah nisi varen svojega imetja, če pa greš ponoči po ulicah, pa imej vedno pripravljen nabit samokres. Toliko fakinaže menda pač ni nikjer kot v Trstu. Zdaj so se z ropanjem začeli baviti še vojaki. Neko gospo je roparsko napadel neki vojak in jo oropal vsega denarja. Ko je klicala na pomoč in upala, da ji pride neki v bližini stoječi možki pomagat, zbežal je ta z vojakom. Nekaj prihitelih oseb jo je udrlo za njima, onadva sta pa začela streljati po njih.

— **Slovensko dijaštvo v Pragi** je imelo dne 9. t. m. velik shod, katerega so se mnogobrojno udeležili tudi Čehi in na katerem se je izrekla ostra obsodba izdajalski politiki slovenskih klerikalcev v zadevi I. drž. gimnazije v Ljubljani. V imenu Čehov sta med drugimi rektor češke univerze

dr. Goll in dekan modroslovne fakultete dr. Niederle izjavila, da češki narod in češka inteligenca hoče vedno z vso silo podpirati kulturna stremjenja Slovencev; obžalovala sta pa obenem, da strankarska nasprotstva pri Slovencih ne prenehajo niti na svetem narodnem polju.

* **Zaradi ogledstva** je bil te dni obsojen v Lipskem avstrijski podanik Anton Bogacki, češ da je izdal trdnjavske uredbe na Poznanjskem ruski vladi. Bogacki je sicer odločno tajil ogledstvo, ali vžle temu ga je sodišča obsodilo na 3 leta ječe.

* **Goreče gubernije.** Nekatero gubernije na Ruskem gore v dobesednem pomenu brez prenehanja že nekaj mesecev. Poltavsko gubernijsko zemstvo je razpisalo nagrade v denarju vsakemu, kdor prime kakšnega požigalca. Gore zlasti gubernije: kijevska, podolska, kurska. Smolenski gubernijski urad je formalno oblegan od zavarovalnih agentov, ki poročajo o velikih novih požigih. Kmetje požigajo zlasti skednje s senom in deteljo. Lansko leto je bilo v dotični guberniji 1511 požarov, letos jih je bilo doslej 1311. Ravnotako se godi v črnigorski guberniji. „Vsako noč,“ — piše korespondent „Utro Rosiji“ — se nebo žari od požarov; ljudje stoje noč in dan na straži in so se vsi izmučeni od čuvanja in vznemirjanja. Požiganje je že dobilo psihopatičen značaj. Ljudje nikdar ne izroče požigalca policiji, toda če jim pride v roke ga krozno zdelajo.

* **Na severni tečaj.** Vedno se pojavljajo novi drzni preiskovalci, ki hočejo dospeti na skrajno severno točko, kamor še ni stopila človeška noga. Taki poskusi se ponavljajo že pol stoletja. Ekspedicije so napravljali z ladjami, na saneh, s skiji in v novjšem času z zrakoplovi, toda svojega namena le niso dosegli. Letos se je bila raznesla vest, da je Cook prispel na severni pol, toda vest je bila prazna izmišljotina. Najnovejši čas sta se prijavi zopet dve novi ekspediciji. Prvi je znani preiskovalec morja, kapitan Amundsen, ki se že sedaj pripravlja, da krene leta 1910. na sever. Po njegovem mnenju dosedanje ekspedicije zato niso uspele, ker polarni psi vendar ne morejo prenašati tolikega mraza, da bi mogli vleči sani do skrajnega severa. On je vsled tega sklenil, da upreže pred sani severne medvede. Že si je preskrbel osem belih medvedov, ki jih upa v dveh letih popolnoma udomačiti in na vožnjo s sanmi privaditi. Najprej se bo vozil s parobrodom, potem pa z motornim čolnom, kakor daleč bo mogoče, a končno na posebno konstruiranih saneh z medvedi. Drugi potnik je angleški preiskovalec Shingleton. Ta hoče ekspedicijo napraviti z avtomobilom, ki mu je sam konstruiral kolesa za vzpenjanje v hrib. Na pot gre že prihodnji teden. Bencina vzame s seboj za 2000 km dalje.

* **Delavska beda in higijena na Ogrskem.** Menda v nobenem srednjeevropskem mestu ne vladajo tako nezdružne razmere za najnižje sloje, kakor v Budimpešti. Po državni statistiki je med tisoč stanovanj prenapolnjenih v Berlinu in na Dunaju 280, v Petrogradu 460, v Budimpešti pa 740! Za tuberkulozo umre izmed vsakih 100.000 oseb na Nizozemskem 192, na Angleškem 201, na Ogrskem pa 364 oseb. Na vsakih 100.000 prebivalcev na Ogrskem pride le 28 zdravnikov in 9 babic, tako, da umre skoraj tretjina brez zdravniške pomoči. Na Ogrskem hodi tudi nad 40.000 blaznih brez vsakega nadzorstva okoli Delavske plače so skrajno slabe. Odrasli moški delavci v tovarnah zaslužijo poprečno na teden po 13 K, ženske le 6½ K. dočim zasluži poljski delavec le 9-30 K, ženske pa celo le 4-26 K na dan.

* **Poraba kruha v posameznih državah.** Statistik Sunberg je izračunal, koliko kruha pojedjo vsako leto v posameznih državah. Do leta 1880. je največ kruha pojedel Francoz, namreč po 258 kg na leto. Za njim je prišel Danec z 256 kg, Belgijec z 240, Nemec z 211, Švicar z 205, Nizozemec z 201, Rus s 173 kg itd. Najmanj kruha so pojedli Portugalci, namreč samo po 107 kg na leto. Sedaj se je ta statistika nekoliko spremenila. Na Danskem poje vsaka oseba na leto 287 kg kruha, v Belgiji 274, v Franciji 254, v Nemčiji 230, v Švici 212 kg. Sploh se dandanes poje mnogo več kruha nego prejšnja leta, kar bo vzrok silna draginja mesa.

* **Delovanje Poljakov na Dunaju.** Poljaki na Dunaju se hitro ponemčujejo; navadno drugi rod je že popolnoma ponemčen. Da se to zabrani, ustanovil je kanonik Lukasziewicz šolsko društvo pod naslovom „Kolo Krála Sobieskiego“, ki ustanavlja na Dunaju poljske otroške vrtee in šole. Tako je društvo ustanovilo dvorazredno poljtko šolo na Rennwegu in sedaj ustanavlja drugo šolo za II. in XX. okraj. Razun tega je društvo odprlo poljsko knjižnico in v kratkem bo sezidalo tudi poljski narodni dom.

* **Darilo za mirne zakonce.** Na Angleškem obstoja 400 letna navada, da dobita zakonska, ki se leto po poroki nista nikoli sprla ali da bi se bila razšla, od grofa Essex za darilo debelega prešiča in sodček piva. V štirih stoletjih se je mogla ta dobrota podeliti le štirim družinam, in sicer leta 1510., 1777., 1826. in letos 1907., dasi bi debel prešič moral biti že sam na sebi jako vzpodbudilno sredstvo. Zakon torej ni nobena lahka stvar.

* **100 letnica slovanske republike.** Razun dubrovniške republike je bila v preteklem stoletju v Dalmaciji tudi v Poljicah, ki je preminula 14. novembra 1807. Potemtakem se ravno sedaj slavi spomin stoletnice. Poljčani so imeli od nekdaj pravico, da so si volili svoje kneze. Spominsko slavlje se je obhajalo 14. t. m. v starinski cerkvi v poljiškem Gradu blizu Omiša, kjer je bila vsakokratna izvolitev kneza. Slovesno mašo je čital župnik in državni poslanec Ivanišević, ki je imel nato tudi slavnostni govor.

* **Modri tiskarji.** V Königsteinu na Saškem se je dogodil v tamošnji tiskarni sledeči zanimivi slučaj: Za trak na venco so bile naročene sledeče besede: Počivaj v miru! — Do svidenja! Naročitelj je nato brzojavil, da se ima k „Do svidenja“, še pristaviti „v nebesih“, ako ima še prostor. In zares! Na traku je stalo zapisano: „Počivaj v miru! Do svidenja v nebesih, ako ima še prostor!“ Podoben slučaj se je zgodil, ko je naročitelj naročil trak s sledečim: „Počivaj v miru! na obe strani.“

Gospodarstvo.

Tržno poročilo.

Denarni promet.

Dunajska borza. Vsled ugodnejših poročil iz inozemstva je denarni trg zadobil nekoliko trdnjšo tendenco. Posebno akcije državnih železnic so kazale zadovoljiv razvoj kurza. Slabo so stale le akcije zemljiške banke, ki so padle pod parikurz, dočim so se kreditne akcije nekoliko dvignile. Železniške akcije so vse poskočile v kurzu, in ravno tako tudi večina industrijskih papirjev.

Promet s pridelki.

Žitni trg nima dosti prometa, ker niti prodajalci niti kupovalci ne kažejo prave volje za kupčijo. Na prve posebno vpliva zvišanje cen pri terminski kupčiji v Budimpešti, ki so posebno pri pšenici za 1908. poskočile. Pšenica in rž, ki sta nekoliko padli med tednom, ste nekoliko poskočili v ceni, in ravno tako tudi koruza, dočim je za ostale pridelke ostala skoraj ista cena.

Cene za vsakih 50 kg so notirale ab Dunaj:

Pšenica, tiška nova, 77 do 80 kg K 12-80 do K 13-30 slovaška nova 77 do 81 kg K 12-20 do K 12-70; nižeavstrijska in moravska, nova K 12— do K 12-30.

Rž, slovaška nova 72 do 75 kg K 11-95 do K 12-15; peštanska nova 72 do 75 kg K 11-90 do K 12-20; avstrijska 72 do 75 kg K 11-85 do K 12-15; ogrska 72 do 74 kg K 11-90 do K 12-10.

Ječmen moravski K 10— do K 10-60, slovašk K 8-25 do K 9-90.

Koruza, ogrska K 7-80 do K 7-95.

Oves, ogrski srednje vrste K 7-90 do K 8-15; prve vrste K 8-65 do K 8-75.

Špirit kontingentira prompt ab Dunaj K 61-80 D, K 62-70 Bl. Cena nekoliko poskočila.

Repno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 98— D, K 99—. Cena poskočila.

Laneno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 72— do K 72-50. Cena nekoliko padla.

Petrolej vsakih 100 kg: kavkaško rafinirano brez soda, prompt ab Trst, transito K 11-50 do K 12— B.

Meso. Cene za kilogram so sledeče:

goveje meso	prednje	K 0-64	do	K 1-6
„	zadnje	„ 0-76	„	1-80
telečje	„	„ 0-92	„	1-80
svinjsko	„	„ 1-12	„	1-60
ovčje	„	„ 0-52	„	1-08

Mast za vsakih 50 kg: domača, svinjska, s sodom prompt K 75-50 D, K 76— B ab Dunaj.

Loj, prompt K 41-50 D, K 42— B ab Dunaj.

Slanina, bela brez zaboja prompt K 63-50 D, K 64— B ab Dunaj. Cena padla za 2 K.

Sladkor, v kockah za 100 kg; brutto K 78— D K 74— B, kristalni sladkor prompt K 65— D, K 65-50 B ab Dunaj. Sladkorni trg je zelo miren. Cene vedno enake.

Kava, za vsakih 50 kg: Santos Good Average K 49— D; K 50— B; Santos Perl Good K 55— D; B. 56— K prompt od Trsta. Tendence mirna.

Lepa prihodnost mladeničev. Čestokrat se dogaja, da marsikateri mladenič dovrši nekaj razredov s srednjih šol, potem pa iz bodisi katerihkoli vzrokov ostane doma, ter ne ve kaj pričeti.

V naši deželi mlekarstvo jako lepo napreduje, ustanavlja se vedno več mlekar, a žalibog primanjkuje spretnih, umnih, dobrih mlekarjev. To pa je v veliko kvaro razvoja mlekarstva, ker mlekarske zadruge le tedaj dobro uspevajo, če imajo dobre teoretično in praktično izvežbane mlekarske moči, ki so pridne, zanesljive, delavne, skrbne razumne ter delujejo samostojno in znajo dobro pisati in računati. Prav mnogo kranjskih mlekar deluje slabo edino le radi slabih mlekarjev.

V večjih mlekarneh so bili primorani nastavljeni tuje mlekarske voditelje, ker ni bilo najti sposobnih mlekarjev, domačinov.

V naši deželi je mnogo pridnih in zanesljivih mladeničev, ki bi prišli k dobrem kruhu, ako bi se posvetili mlekarstvu, kajti dober mlekar zasluži mesečno 80—100 K. Vrhutega pa bi si tak mladenič še po strani zaslužil pri posojilnicah in raznih zadrugah, katerih je mnogo po deželi.

Stroški za izobrazbo mlekarja pa tudi niso posebno veliki.

Mladenič, ki se hoče posvetiti mlekarstvu se mora najprvo nekaj mesecev učiti v kaki večji bolj urejeni mlekarni. Ko konča pouk v taki mlekarni vstopi, lahko v mlekarsko šolo na Vrhniki, ki se odpre dne 1. aprila 1908 in bode trajala 5 mesecev. Pouk na tej šoli bo brezplačen, nekateri učenci pa dobe še celo podporo za hrano. Dobro je, da je tak mladenič dovršil kako kmetijsko, meščansko ali nekaj razredov srednje šole, toda neobhodno potrebno to ni.

Mladeniči, ki se hočejo posvetiti mlekarstvu, naj se zglase pri „Zvezi mlekarskih zadrug“, v Mlekarski zvezi v Ljubljani, oziroma pri mlekarskem nadzorniku v Ljubljani in sicer osebno in ali pismeno, kjer dobe vsa potrebna pojasnila. Prosimo pa tudi mlekarske zadruge, naj nam sporoče, če je katera izmed njih voljna sprjeti kakega učenca v pouk.

Cenjene rodoljube pa prosimo, naj blagovole opozoriti sposobne mladeniče na ta glas.

Spominjajte se Družbe sv. Cirila in Metoda!

Svojo bogato zalogo
VOZOV

novih in že rabljenih priporoča
izdelovatelj vozov

FRAN VISJAN
v Ljubljani, Rimska cesta št. 11.

Prva
domača dolenjska žganjarna
Ivan Rakoše i. dr.
Straža-Toplice

priporoča

Slivovko navadno K 1.— lit.	Tropinovec navad. K 1.— lit.
III. „ 1:10 „	III. „ 1:10 „
II. „ 1:30 „	II. „ 1:20 „
I. „ 1:50 „	I. „ 1:40 „
Drožnik III. „ 1:30 „	Brinjevec III. „ 1:40 „
II. „ 1:50 „	II. „ 1:80 „
I. „ 1:80 „	I. „ 2:— „

Vinsko žganje (konjak) od 8 do 8 K = 7/10 litra.

Spezialiteta „Slovenec“ narodna grenčica
narodni liker
od K 1:10 do K 1:20 liter.

Destilacija vsakovrstnih najfinejših likerjev
od K 1.— do K 1:60 liter.

Uvoz in izvoz čajnega ruma od K 1.— do K 2.— liter
i. t. d., i. t. d.

Odpošilja se v steklenicah, zabojih in sodih, ter se prazna nepokvarjena posoda sprejme nazaj v račun in sicer steklenice 10 vin. komad in sodi 5 vin. liter franco
Straža-Toplice. Na zahtevo se pošljejo vzorci brezplačno!

Somišljeniki!

Širite in naročajte povsodi „Novo Dobo“! — Zahtevajte list po vseh gostilnah in kavarnah!

Ustanovljeno 1842.

Telefon št. 154.

BRATA EBERL

Tovarna oljnatih barv, lakov in firneža.
Slikarija napisov. Dekoracijska, stavbinska
in pohištvena pleskarija. Električni obrat.

Prodajalna:

Miklošičeva cesta 6
nasproti hotela „Union“.

Delavnica:

Igriške ulice 6
Ljubljana.

Etika in politika.

Predaval v „Akademiji“ dne 24. februarja 1907 g. vseučil.
docent g. Albert Bazala iz Zagreba.

Ponatisk iz „Nove Dobe“.

Brošura po 30 vin. se dobiva v knjigotlačnici g. Lav.
Schwentnerja v Ljubljani.

Sukno

in modno gosposko
blago, damsko fino
blago in loden
najceneje dobavlja

A. Skorkovsky v Humpolcu (Češko).

Tovarniška zaloga v Pragi

II., Jungmanov trg (nasproti spomenika).

Uzorci brezplačno.

„Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

Gradišče št. 4

priporoča slavnim županstvom ter vsem c. kr. in drugim javnim, uradom svojo

popolno zalogo uradnih tiskovin,

slavnim hranilnicam in posojilnicam se priporoča tudi v izvrševanje hranilnih
knjižic; slavnim narodnim in drugim društvom v izvrševanje vabil, pravil,
plakatov, diplom, ki jih izvršuje v navadnem ali v večbarvnem tisku najokusneje.

Postrežba točna in solidna.

Cene zmerne.

Postena in solidna postrežba!

FR. STUPICA

trgovina z železnino in poljedelskimi stroji

Marije Terezije cesta št. 1 poleg „Figabirte“ Ljubljana Valvazorjev trg št. 6 poleg Križev. cerkve.

Največja zaloga slamoreznic, mlatilnic, gepelnov, čistilnic, trijerjev, preš za grozdje in sadje, plugov in bran,
pump in cevi za vodo, vino in gnojnice. — Ravnotam se dobijo vedno po najnižjih cenah, železni nagrobni
arizi, stediniki, peči, kuhinjska oprava, vse orodje za kovače, ključavničarje, kleparje, mizarje in tesarje,
portland in roman cement, traverze in železniške šine. Za kmetovalce posebne važnosti so ročno-povlečne
grablje, s katerimi naredi jedna oseba v istem času toliko, kakor z navadnimi grabljami šest oseb, dalje plugi
patent „Sack“. Posnemalniki za mleko in vsa druga oprava za mlekarne.

Postena in solidna postrežba!

Ortopedično zdravilni zavod

v katerem se zdravi pod nadzorstvom dr. Ivana Oražna raznovrstno skrivljene
hrbtenice, izbočen hrbet, neenake rame, neenaka ledja itd. se nahaja:

Turjaški trg št. 4, I. nadstr.

Pojasnila daje dr. Ivan Oražen ob svojih ordinacijskih urah od 9.—10. dop.
in od 2.—3. pop. v Wolfovih ulicah št. 12.

GRIČAR & MEJAČ

v Ljubljani, Prešernove ulice št. 9.

Največja zaloga zgotovljenih oblek za go-
spode, gospe, dečke in deklice. Ceniki zastonj

..... in poštnine prosto.

AVGUST BELLE

Unec pri Rakeku,

prva in edina domača opekarna s sušilnim stiskanjem (Trockenpressung).

Prične izdelovati pomladi 1908 zidarsko, zarezno in vso drugovrstno opeko v vsaki množini.

Svoji k svojim! Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci, ne naro-
čajte blaga pri protislovanskih tvrdkah!